Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

BIULETYN KOWIEŃSKI

W I L B I

WILEŃSKIE BIURO INFORMACYJNE (WILBI) MAŁA POHULANKA 10—7.

Nr. Wilno, dnia 28 listopada 1934 r. 1180.-

T r e ś ć n u m e r u:

x

x x

I. ZAGADNIENIA POLITYKI ZAGRANICZNEJ.

K r o n i k a .

Podziękowanie ministra Seji Radjostacji Kowieńskiej w związku z obchodem święta łotewskiego."Liet.Aidas" Nr.267 /XI.1934/:Łotewski minister Seja nadesłał na ręce dyrektora Radjostacji Kowieńskiej Bielunasa list z podziękowaniem za czynny udział Radjostacji w uroczystościach w dn.18 listopada. Minister Seja podkreślił, że nadanie przez Radjostację Kowieńską łotewskiej muzyki jest wielkim krokiem naprzód na drodze kulturalnego zbliżenia obu bratnich narodów.-

Sprawa kongresu bibljotekarzy bałtyckich."Liet.Aidas" Nr.267 /XI.1934/:Drugi kongres bibljotekarzy bałtyckich ma się odbyć w Dorpacie /Estonja/ w marcu lub kwietniu 1935 r.-

Posłowie estoński i szwedzki u min. Lozoraitisa."Liet.Aidas" Nr.267 /XI.1934/:21 listopada minister Spraw Zagr. Lozoraitis przyjął na audjencji posła estońskiego w Litwie p.Leppika i posła szwedzkiego p.Reuterswerdera.-

Akcja Kominternu w krajach bałtyckich. "Liet.Žinios" Nr.267 /XI.1934/:Jak podaje radjo stockholmskie, Komintern w Moskwie postanowił wzmocnić propagandę komunistyczną w krajach bałtyckich i skandynawskich.-

Sprawa przyjazdu min.Lozoraitisa do Rygi.Prasa ryska /z 24.XI.1934/:Litewski minister Spraw Zagr. Lozoraitis ma przybyć do Rygi 29 listopada r.b., poczem wraz z generalnym sekretarzem łot. M.S.Z. Muntersem uda się do Tallina,gdzie 30 listopada i 1 grudnia odbędzie się pierwsza konferencja ministrów Spraw Zagranicznych Ententy Bałtyckiej.-

Szkoci o Litwie."Liet.Aidas" Nr.269 /XI.1934/:We wrześniu bawił w Litwie wybitny handlowiec szkocki i członek zarządu szkockiego T-stwa Geograficznego Stewart. Po powrocie do Szkocji zamieścił on w największem piśmie szkockiem "Scotsman"wielki ilustrowany artykuł o Litwie, w którym zobrazował stosunki gospodarcze Republiki Litewskiej oraz podkreślił potrzebę utrzymywania z Litwą stosunków handlowych.-

Dokoła skargi byłego wicemarszałka Sejmiku kłajpedzkiego Meyera."Liet.Aidas" Nr.269 /XI.1934/:Jak podają pisma szwajcarskie, były wicemarszałek Sejmiku kłajpedzkiego Meyer złożył w Genewie państwom sygnatarjuszom aneks do swej skargi przeciwko rządowi litewskiemu z września r.b. W aneksie tym zebrał Meyer materjał mający świadczyć, że władze litewskie,zagarnąwszy siłą rządy nad Kłajpedą, obecnie energicznie umacniają tam swe wpływy pod względem personalnym i organizacyjnym. M.in. wydano rozporządzenie w sprawie przymusowego wprowadzenia jęz. litewskiego, jako wykładowego w kłajpedzkich szkołach powszechnych i seminarjum nauczycielskiem. Następnie Meyer się uskarża spowodu środków stosowanych wobec kłajpedzkiego Kulturbundu. Mianowicie litewska policja polityczna miała ostatnio odebrać od Kulturbundu 27 tys.lt., ofiarowanych mu przez niemiecki Volksbund, jako zapomoga dla inwalidów wojennych. Następnie Meyer uskarża się na odebranie zezwoleń na pracę kilku urzędnikom kłajpedzkim. Dalej wysuwa Meyer zarzut, że nielegalnie mianowani urzędnicy autonomiczni odmówili uznania wyroków sądów kłajpedzkich i utrudniają ich wprowadzenie w życie. Wreszcie wskazuje Meyer na rzekomo sprzeczne ze statutem kłajpedzkim środki, stosowane w zakresie ustawodastwa wewnętrznego. Jako przykład podaje Meyer unieważnienie mandatu jednego z posłów na Sejmik oraz zamknięcie nadzwyczajnej sesji Sejmiku.

Elta, podając powyższy komunikat, odpiera zarzuty Meyera w sposób następujący:

Jeżeli chodzi o przymusowe wprowadzanie języka litewskiego, zauważyć należy, że na mocy 27 artykułu statutu kłajpedzkiego języki litewski i niemiecki zostały uznane za równoważne oficjalne języki na obszarze Kłajpedy. Pomimo tego wyraźnego postanowienia statutu, z 235 szkół powszechnych, utrzymywanych przez Dyrektorjat Schreibera,

tylko w 8-miu szkołach był wykładowy język litewski. Było to niewątpliwe pogwałcenie statutu i szykanowanie litewskiej większości w Kłajpedzie, co do której niema żadnych wątpliwości nawet opierając się na danych statystycznych samych Niemców. Można tu przypomnieć almanach probóstw ewangelickich z 1912 r., według którego w pow. kłajpedzkim obliczano wtedy 76,6% Litwinów, w szyłokarczemskim 63,2% i pogiegiowskim - 50,9% Litwinów. Dyrektorjat Reizgisa zastosował w zakresie szkolnictwa jedynie środki tego rodzaju, by skandaliczna sytuacja, wytworzona za czasów Dyrektorjatu Schreibera, uległa poprawie. Chodziło o to, by przestano deptać prawa większości litewskiej w Kłajpedzie.

Zarzut Meyera odnośnie prześladowania Kulturbundu jest zupełnie nieuzasadniony. Stwierdzono bowiem, że niemiecki Kulturbunt w Kłajpedzie troszczy się nie o sprawy kulturalne i pomoc ofiarom wojny - jak twierdzi Meyer - a tylko o rozdzielanie wśród antypaństwowych elementów w Kłajpedzie pieniędzy otrzymywanych z zagranicy w celach przekupstwa. Kulturbund troszczy się również o utrzymywanie w Kraju Kłajpedzkim irredenty i wspieranie organizacyj politycznych. Tak np. w 1925 r., gdy się zbliżały wybory do Sejmiku, kłajpedzki Kulburbund otrzymał i podzielił pomiędzy "Memelländische Volkspartei" i "Memelländische Virtschaftspartei" 150 tys. marek niemieckich. Według twierdzenia Meyera, byłoby to popieranie spraw kulturalnych i ofiar wojny.

Trzeci zarzut Meyera dotyczy odebrania zezwoleń na pracę kilku urzędnikom kłajpedzkim. Zezwolenia na pracę odebrane zostały nie od kłajpedzian, jak twierdzi Meyer, a tylko od niektórych pastorów obcokrajowców spowodu ich nielojalnego, a nawet antypaństwowego ustosunkowania się względem Litwy, jak również spowodu braku kwalifikacyj potrzebnych do pełnienia obowiązków.

Czwarty zarzut Meyera dotyczy rzekomego niewykonywania przez urzędników /nielegalnie mianowanych/ wyroków sądów kłajpedzkich. To twierdzenie jest całkiem bezpodstawne. W Kraju Kłajpedzkim niema bowiem ani jednego nielegalnie mianowanego urzędnika, jak również nie było wypadku, by urzędnicy utrudniali wykonywanie legalnych wyroków sądów kłajpedzkich.

Na zakończenie Meyer mówi o nielegalnem anulowaniu mandatu jednego z posłów na Sejmik oraz o nielegalnem zamknięciu sesji sejmikowej. Gubernator kłajpedzki, zamykając nadzwyczajną sesję sejmikową, postąpił całkiem legalnie. Opierał się on bowiem na postanowieniach statutu kłajpedzkiego. Podobnie mandaty niektórych posłów na Sejmik zostały anulowane na podstawie zobowiązujących ustaw.

Wydaje się, że wszystko, co nie przypada do gustu Meyerowi i jego kulisom jest nielegalne - kończy Elta swe komentarze.-

A n g i e l s k i c h a r g é d'a f f a i r e s u m i n . L o z o r a i t i s a . "Liet.Aidas" Nr.269 /XI.1934/: Minister S.Zagr. Lozoraitis przyjął na audjencji /22 listopada/ angielskiego chargé d'affaires C.J.Torra, rezydującego stale w Rydze.-23 listopada przyjął minister chargé d'affaires Stolicy Apostolskiej mgr.Arratę oraz posła szwedzkiego Reuterswerdera.-

III. ZAGADNIENIA POLITYKI WEWNĘTRZNEJ
I ŻYCIE SPOŁECZNE.

K r o n i k a .

W y j a z d n a c z e l n i k a l o t n i c t w a l i t e w s k i e g o d o P a r y ż a ./XI.1934/: Naczelnik litewskiego lotnictwa wojskowego płk.Gustaitis wyjechał do Paryża w celu zapoznania się ze stanem lotnictwa francuskiego.-

W a l n y z j a z d r z e m i e ś l n i k ó w l i t e w s k i c h. "Liet.Aidas" Nr.269 /XI.1934/: 25 listopada odbył się w Szawlach walny zjazd wszystkich rzemieślników Litwy. W zjeździe wzięli też udział handlowcy i przemysłowcy.-

P o w i ę k s z e n i e r o z m i a r u "L i e t . A i d a s a" . "Liet.Aidas" Nr.269 /XI.1934/: Z dniem 26 listopada "Liet.Aidas" ukazuje się w powiększonych rozmiarach /10 stron zamiast dotychczasowych 8-miu/.-

N a r a d a t a u t i n i n k ó w ."Liet.Aidas" Nr.269 /XI.1934/: Dnia 23 listopada odbyła się w Kownie narada miejscowych tautininków. W naradzie wzięli udział dyrektor naczelny "Maistasa"Lapenas, sekretarz generalny Rastenis i inni.-

M i a n o w a n i c z ł o n k o w i e R a d y m . K o w n a."Sekmadienis" Nr.47 /XI.1934/:W skład Rady m.Kowna weszło 12 członków mianowanych w osobach: Matulaitis, były kontroler Państwa; inż.Baczelis, dyrektor D-tu Urządzeń Rolnych; Wojtkiewicz, kierownik Państwowych Kas Oszczędnościowych; Skaizgiris, dyrektor D-tu Leśnego; inż.Eidrygiewicz, naczelnik działu aprowizacyjnego zarządu kolei; Dilba, referent monopolów; Gudowicz, członek zarządu pow.kowieńskiego; Kiaune, referent M-stwa Oświaty; Surwiłło, dyrektor Departamentu Administracyjnego; dr.Alekna, Itomliński,nauczyciel gimnazjum i Miszkinis, sekretarz Przedstawicielstwa Robotniczego.

O b ó z p r a c y d l a i n t e l i g e n t ó w ."Sekmadienis" Nr.47 /XI.1934/:M-stwo Spraw Wewn. zamieściło w budżecie na 1935 r. pozycję ok.50 tys.litów na założenie obozu pracy dla inteligentów.-

P r e z y d j u m I z b y H a n d l o w o - P r z e m y s ł o w e j ."Sekmadienis" Nr.47 /XI.1934/:Prezydjum Izby Handlowo-Przemysłowej ma się ukonstytuować, jak następuje: Vosylus, prezes honorowy, zaś dr.Karvelis - dyrektor Izby.-

D o k o ł a a f e r y "U k i n i n k ų S a j u n g a" ."Sekmadienis" Nr.47 /XI.1934/:Śledztwo w sprawie afery byłej "Ukininkų Sajunga" zostało już ukończone. Do odpowiedzialności pociąga się przeszło 40 osób byłych wybitnych działaczy politycznych i społecznych.-

VII. SPRAWY KŁAJPEDZKIE.

K o r e s p o n d e n c j a "L i e t . A i d a s a" w s p r a w i e s t o s u n k ó w k ł a j p e d z k i c h ."Liet.Aidas" 267 z 22.XI.1934 r. Art.p.t."Obszar Kłajpedy po upływie roku" /list z Kłajpedy/. Streszczenie:

23 listopada upływa rok od chwili przybycia do Kłajpedy obecnego gubernatora dr.J.Navakasa. W ciągu tego roku dokonano wielkich prac w różnych dziedzinach.

Po przybyciu dr.Navakasa do Kłajpedy działalność antypaństwowych partyj była rychło poskromiona. Szczególnie przyczyniła się do tego ustawa o ochronie Narodu i Państwa ogłoszona 8 lutego 1934 r. Rewizje przeprowadzone w biurach i wśród członków partyj Neumanna i Sassa dostarczyły organom bezpieczeństwa doniosłych, wykazujących winę, dokumentów, na podstawie których wytoczono sprawę. Odebrano prawo pobytu przeszło 100 urzędnikom obywatelom obcego państwa,którzy w rzeczywistości służyli interesom nie Litwy, a obcego państwa. Skonsolidowano siły litewskie. Stworzono komitet wykonawczy organizacyj litewskich, który stał się centralą wszystkich litewskich organizacyj i uzgadniał ich działalność. Z kilku partyj rolniczych powstało silne centrum rolników, którego litewska działalność rychło objęła cały kraj. Zjednoczenie rzemieślników i robotników oraz związek społeczny zreorganizowały się i bardzo się wzmocniły. Słowem Litwini poczuli się gospodarzami obszaru Kłajpedy i zajęli miejsce, które im,siłą rzeczy, było przeznaczone.

28 czerwca zwolniono z urzędu Dyrektorjat Schreibera.Poprzednio wypróbowano wszystkie środki. Przekonano się jednak, że Dyrektorjat Schreibera nietylko tolerował antypaństwową działalność partyj, lecz ją nawet pobudzał, stwarzając dogodne warunki. Usunięcie Dyrektorjatu zostało zarówno w Kłajpedzie, jak też całej Litwie spotkane z entuzjazmem. Nowy Dyrektorjat został sformowany przez przywódcę centrum rolników,doświadczonego administratora p.Reizgisa.

Warunki owocnej pracy są dosyć nieprzyjazne. Poprzednie Dyrektorjaty wyniszczyły kraj, zaś kryzys światowy jeszcze bardziej nad ludnością zaciążył. Przeprowadzenie szerszych reform napotyka na duże przeszkody. Pomimo wszystko Dyrektorjat p.Reizgisa dokonał w krótkim czasie wiele pożytecznych prac. Wystarczy wspomnieć oczyszczenie organów autonomicznych z nielojalnych dla Państwa żywiołów.- Obecnie odbywa się zasadnicza reorganizacja szkolnictwa. Nowe osobistości stanęły na czele urzędów kłajpedzkich. Sejmik kłajpedzki również oczyszczono z antypaństwowych żywiołów. Jednem słowem osiągnięto rezultaty pocieszające. Stanowią one najlepszą gwarancję na przyszłość.-

Kronika.

Książka o konwencji kłajpedzkiej."Liet. Aidas" Nr.267 /XI.1934/:Adwokat J.Robinson wydał ostatnio dwa grube tomy "Komentarza do konwencji kłajpedzkiej". Książka stanowi bardzo cenne i zajmujące dzieło o Kłajpedzie.-

Projekt budowy cukrowni w Kłajpedzie. "Rytas" Nr.267 /XI.1934/:Do Kłajpedy udała się specjalna komisja dla zbadania warunków budowy cukrowni. Sprawa ta wkrótce będzie ostatecznie rozstrzygnięta.-

Dokoła sprawy partji Neumanna."Sekmadienis" Nr.47 /XI.1934/:W M-stwie Sprawiedliwości wysunięto projekt rozszerzenia składu Prokuratury w wielkiej sprawie partji Neumanna i Sassa. Możliwą jest rzeczą,że wskład Prokuratury na czas procesu wejdą adwokaci Śleżewicz i Toluszys.-

Skazanie komunistów kłajpedzkich. "Sekmadienis" Nr.47 /XI.1934/:Sąd Wojskowy rozpatrzył sprawę komunistów kłajpedzkich i skazał Simena i Sadowicza na 8 lat ciężkiego więzienia, Miczunasa i Skrypkowskiego na 6 lat, wreszcie Dzerwela na 4 lata.-

Kursy języka, historji i geografji Litwy."Liet.Zinios" Nr.267 /XI.1934/:Przy urzędzie pocztowym w Kłajpedzie powstały kursy języka, historji i geografji Litwy.-

VIII. Z ŻYCIA LITWINÓW I PRASY LITEWSKIEJ W WILNIE.

Kronika.

Działalność Związku Studentów Litwinów w Wilnie."Vilniaus Rytojus" Nr.92 /XI.1934/:Związek Studentów Litwinów w Wilnie powstał jesienią 1925 r. Normalna działalność Związku rozpoczęła się w początkach 1926 r. W ciągu 10 lat liczba członków Związku z kilkunastu wzrosła do 106-ciu. Zgodnie z wykazami zarządu Związku, należało doń 23 prawników, 24 humanistów, 26 przyrodników i matematyków, 8 medyków, 3 artystów, 2 teologów, 13 agronomów i 1 farmaceuta.

Związek liczy 4 sekcje: społeczną, dramatyczną, sportową i kobiecą. Sekcja społeczna bierze udział w życiu organizacyj litewskich, urządza odczyty, referaty i t.p. Sekcja dramatyczna urządza w Wilnie i na prowincji wieczorki sceniczne i przedstawienia. Sekcja sportowa poświęca wiele uwagi piłce nożnej, sportom wodnym i lekkiej atletyce. Wreszcie sekcja kobieca zajmuje się kwestjami związanemi z sytuacją Litwinek kobiet w Wileńszczyźnie.-

Akcja pomocy głodującym rolnikom-Litwinom."Vil.Ryt." Nr.93 /XI.1934/:W wyniku akcji pomocy głodującym rolnikom-Litwinom w Wileńszczyźnie komisja pomocy, działająca przy lit.T-wie Dobroczynności w Wilnie, rozdzieliła zboże, mąkę, kartofle, nasiona, ogrodowizny i t.d. pomiędzy rolników-Litwinów gmin: hoduciskiej - 564 rolników, rymszańskiej - 405, duksztańskiej - 461, mielęgiańskiej - 661, twereckiej - 504, daugieliskiej -935, kołtyniańskiej 199, widzkiej - 55, opeskiej - 467. Ogółem otrzymało zapomogę 4.251 rolników.

Sprawa dymisji dyrektora lit.gimnazjum w Święcianach."Vil.Ryt." Nr.93 /XI.1934/:W tych dniach Kuratorjum Okręgu Szkolnego Wileńskiego nadesłało do zarządu święciańskiego T-stwa "Rytas" pismo z żądaniem zwolnienia dyrektora gimnazjum litewskiego w Święcianach p.A.Petraitisa. Jednocześnie Kuratorjum żąda, by zarząd T-wa "Rytas" jak najprędzej przedstawił zastępcę dyrektora, a następnie kandydata na dyrektora.-

Doroczne zebranie lit.T-wa Sztuki i Literatury."Vil.Ryt." Nr.93 /XI.1934/:25 listopada odbyło się doroczne zebranie lit.T-wa Sztuki i Literatury, przyczem prezes T-wa ks.dr.Viskont złożył sprawozdanie. T-wo liczy obecnie 54 członków.-